ध्यव° BC. मध्यक A.) होता सर्वैरन्वारब्धः करोति ॥१८॥ इडाया एवैतानि रथन्तरादीनि पृथिव्यादीनि च रूपाणि ततश्च तस्यामुपहूतायां तान्युपहूतानि भवन्ति तेषु चोपहूतेषु सा उपहूता भवति देवतानामननुज्ञातां मनुष्या भक्षयितुं नार्हन्ति अतः सानुज्ञाप्यते । मामित्येतच्च तुल्यहेतुत्वात्सर्वेषामृत्विग्यजमानानां प्रदर्शनार्थम् ॥१९॥ अथोपांशूपह्वयतऽइति यदुक्तं (k. १८.) तस्य विच्छेदार्थमथ प्रतिपद्यतऽइत्याह तेनेत ऊर्ध्वं यथाप्राप्तमुच्चैर्वक्तव्यम् ॥२४॥ वत्सा वै दैव्या अध्वर्यव इति सांनाय्यं हविः संभवत्यध्वर्युवदित्यभिप्रायः ॥२७॥ सामान्यरूपेण यजमान इति वाच्यं न विशेषरूपेण देवदत्तो यज्ञदत्त इति ॥२९॥ यो मनोरथो यजमानस्य तस्मिन्नयमनुज्ञातः समृध्यताम् ॥३७॥ त्वच्छब्दः समुच्चयार्थः । अन्ये तु प्रत्यक्षमेव प्राशिष्यन्ति । ब्रह्माग्नीधोरपि ग्रहणे पञ्चसंख्या संपन्ना ॥३९॥ यत्र काले होता प्रतिपद्यते इडोपहूतेत्येतं निगदं तदा चतुर्धा कृत्वा पुरोडाशमाग्नेयं शाखान्तरात् बर्हिषि सादयति ॥४०॥ यत्र काले आशिषमुपहूतो यजमान इति होता आशास्ते तदा यजमानो जपति ॥४२॥ पवित्रयोः पवित्राभ्यामिति विभक्तिव्यत्ययः पवित्रपूतास्तनवामहऽइति वाक्यशेषात् मार्जयन्ते आत्मानं शोधयन्ति ॥४३॥ अपिसृजति संसृजति ॥४४॥ १ ॥८॥

अनुयाजब्राह्मणमेतत् अथाग्निं कल्पयतीत्यस्मिन्क्रमे (see ३.३.१२.) उल्मुके द्वे ऊर्ध्वं नयन्त्यग्नितः पृथक्कुर्वन्त्यृत्विग्यजमानाः साक्षादध्वर्युरितरे तदनुज्ञानेन । यातयामो गतरसो गतवीर्यः एतत् एतस्मिन्ननुयाजकाले अग्निर्भवति देवेभ्यो यज्ञमूढवान्भवति ततश्च गतवीर्यत्वादनुयाजेष्वक्षमः स्यादाभ्यां तु प्रागुन्नीताभ्यां पुनः संसृष्टाभ्यामगतवीर्यो भविष्यति ॥१॥ अनु यागे नीते पश्चात्संगमयन्ति ॥२॥ उल्मुकसमासेन पुनर्नवीकृतोऽग्निः समिधा सामिधेनीस्थानीयया चैषा तऽइत्यनयऽर्चा समिध्यते ॥३॥ see ४.४.१५. ससृवान् ससृतवानिति प्राप्ते तकारलोपः ॥५॥ उत्तरस्यां कण्डिकायां बर्हिषो जगतीत्वं वक्ष्यते अस्यां तु जगत्या अनुयाजेषु प्राथम्यकारणमाह । तद्वै तत्र सामिधेनीषु स्थानविपर्यासं मन्यन्ते विद्वांसः यज्जगत्यां परिमाणतो ज्येष्ठायामेव तिष्ठमानायामल्पाक्षरा गायत्री प्रथमं युज्यते तद्यथायथं कर्तुमिहानुयाजेषु देवा जगतीं प्रथमामकल्पयन् सा च जगती बर्हिः । पापं ज्येष्ठापेक्षया कनिष्ठं नेत्पापमेव सत् वस्यः प्रशस्यतरं यज्ञेनेदमसत् तदनुकाराच्च प्रजास्वपि यत्पापं वित्तबन्धुकर्मादिना तद्वस्यः वसुतरं प्रशस्यतरमितरस्मादपापान्मा भूत् ॥१०॥ येयं बर्हिराख्या देवतात्रेज्यते एषा अयं लोकः परिवृद्धो हि सः ॥११॥ नरः प्रजाः शंसन्ति वदन्त्यस्मिन्नित्यन्तरिक्षं नराशंसः । अन्तरिक्षमु वै त्रिष्टुप् मध्यमत्वादेकादशभागत्वाच्च दश दिश आत्मनैकादश रुद्रसंबन्धाद्वा ॥१२॥ बर्हिरादिषु यष्टव्येषु बर्हिर्यजेत्यादिना होतापि सर्वत्र देवं देवमित्याह न बर्हिराद्येव केवलम् । यस्माच्छन्दोदेवत्या अनुयाजाश्छन्दांसि च देवानां देवाः तस्माद्देवान्यजेत्येवाध्वर्युराह गृहभोगाः पशुमन्त (°मत ABC.) एवेति गृहाः पशवः ॥१४॥ सर्वत्रैव यागे देवतायाऽएव होत्रा वषट्क्रियते अध्वर्युणा च हूयते अत्र तु अनुयाजेषु न प्रसिद्धा देवतास्ति बर्हिर्नराशंसयोर्देवतात्वेनाप्रसिद्धेरग्नेश्च गायत्रीप्रधानत्वात् तेन वसुवने वसुधेयस्येति शब्दाभ्यामग्निमिन्द्रं चोपादाय ताभ्यां बर्हिरादीनुपलक्ष्य इन्द्राग्न्यात्मकेभ्यो बर्हिरादिभ्यो वषट्करोति होताध्वर्युश्च तदात्मकेभ्यो जुहोति । वसु हविर्लक्षणं भजति वसुवनिः । वसूनि हवींषि धीयन्तेऽस्मिन्निति वसुधेयः ॥१५॥ वसुवने इत्यामन्त्रितान्तं [against the ac-